

Блок 2. Україна в процесі боротьби за збереження національної ідеї

Урок 9. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II. «Руська трійця»

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

Головна думка

Після поділів Речі Посполитої Галичина й Буковина опинилися під владою Австрії. Реформи освіченого абсолютизму частково полегшили становище селян і церкви, а «Руська трійця» започаткувала новий етап культурного національного відродження.

На уроці потрібно зрозуміти	Після уроку студент/студентка зможе
входження Галичини і Буковини до Австрії; реформи Марії-Терезії та Йосифа II; становище селян і церкви; початки національного відродження.	пояснювати ключові поняття; називати основні дати; аналізувати причини й наслідки; робити короткий історичний висновок.

Дата	Що запам'ятати
1772	Галичина перейшла до Австрії.
1775	Буковина увійшла до Австрійської імперії.
1780-ті	реформи Йосифа II.

Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.

1. Карта уроку: логіка вивчення теми

Крок	Питання уроку	Що потрібно запам'ятати
1	Входження галичини і буковини до австрії	причини → перебіг → наслідки → значення
2	Реформи марії-терезії та йосифа ii	причини → перебіг → наслідки → значення
3	Становище селян і церкви	причини → перебіг → наслідки → значення
4	Початки національного відродження	причини → перебіг → наслідки → значення
5	Діяльність «руської трійці»	причини → перебіг → наслідки → значення

Проблемне питання

Яке значення мала тема «Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II. «Руська трійця»» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

Поняття	Навіщо потрібне на уроці
Освічений абсолютизм	допомагає точно пояснити явище: політика монарха, що поєднувала сильну владу з реформами.
Національне відродження	допомагає точно пояснити явище: усвідомлення народом власної мови, культури, історії та прав.
«Руська трійця»	допомагає точно пояснити явище: гурток Шашкевича, Вагилевича і Головацького.

2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: західноукраїнські землі у складі австрійської імперії. реформи марії-терезії та йосифа ii. «руська трійця».

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і

самостійного опрацювання.

Історичний фактор	Що він змінює	На що звернути увагу
Входження галичини і буковини до австрії	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Реформи марії-терезії та йосифа ii	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Становище селян і церкви	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Початки національного відродження	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися

Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

3. Основний зміст теми

Пункт	Пояснення
Австрійська влада	Галичина й Буковина стали частиною імперії Габсбургів після поділів Речі Посполитої.
Реформи Марії-Терезії	Обмежували свавілля поміщиків, реформували освіту і церковне життя.
Реформи Йосифа II	Послабили особисту залежність селян, надали греко-католицькій церкві кращі умови.
Греко-католицьке духовенство	Стало важливим носієм освіти й національного пробудження.
Руська трійця	Піднесла народну мову, фольклор і літературу як основу національної ідентичності.

Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

4. Причини, перебіг і наслідки

Причина / умова	Як проявлялася	Наслідок
Входження галичини і буковини до австрії	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Реформи марії-терезії та йосифа ii	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Становище селян і церкви	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Початки національного відродження	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Діяльність «руської трійці»	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність

Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

Причини	Подія	Наслідки
передумови, суперечності, інтереси груп	конкретні рішення, війни, реформи або організації	зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві

5. Діячі, організації та суспільні сили

Хто / що	Роль у темі
Марія-Терезія	австрійська правителька, пов'язана з реформами освіти і селянського становища.

Хто / що	Роль у темі
Йосиф II	імператор-реформатор, обмежив панщину і підтримав церковні зміни.
Маркіян Шашкевич	лідер «Руської трійці».
Іван Вагилевич	учасник гуртка, збирач фольклору.
Яків Головацький	учасник «Руської трійці», діяч культури.

Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

Питання до діяча/організації	Відповідь має містити
Яку мету мав?	політичну, соціальну, культурну або військову мету
Якими методами діяв?	реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація
Який наслідок?	що змінилося після його/її діяльності

6. Основні поняття

Поняття	Коротке визначення
Освічений абсолютизм	політика монарха, що поєднувала сильну владу з реформами.
Національне відродження	усвідомлення народом власної мови, культури, історії та прав.
«Руська трійця»	гурток Шашкевича, Вагилевича і Головацького.
Альманах	збірка творів і матеріалів.

Поняття	Як використати у відповіді
Освічений абсолютизм	Скажіть: «Освічений абсолютизм - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Національне відродження	Скажіть: «Національне відродження - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
«Руська трійця»	Скажіть: ««Руська трійця» - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Поняття	Як використати у відповіді
Альманах	Скажіть: «Альманах - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

7. Основні дати

Дата / період	Подія / значення
1772	Галичина перейшла до Австрії.
1775	Буковина увійшла до Австрійської імперії.
1780-ті	реформи Йосифа II.
1833	виникнення «Руської трійці».
1837	вихід «Русалки Дністрової».

Хронологічна стрічка

1772 → 1775 → 1780-ті → 1833 → 1837

Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

8. Схема для розуміння

Що відбувається	Механізм	Результат
Австрійська влада	ключові дії та суперечності	історичний результат
Реформи Марії-Терезії	ключові дії та суперечності	історичний результат
Реформи Йосифа II	ключові дії та суперечності	історичний результат

Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.

Завдання	Як виконати
Перетворіть схему на текст	кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком.
Додайте факт	до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.

9. Підсумок уроку

Теза	Пояснення
1. Після поділів Речі Посполитої Галичина й Буковина опинилися під владою Австрії.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.

Відповідь на проблемне питання

Тема «Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II. «Руська трійця»» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

10. Перевір себе

Рівень	Завдання
Базовий	Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати.
Середній	Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.

Рівень	Завдання
Достатній	Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.
Високий	Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату.

Міні-тест	Варіанти відповіді
1. Найважливіше в темі - це...	А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.
2. Повна історична відповідь має містити...	А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.
3. Історичне значення події - це...	А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників.

Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.